

آیین‌نامه اجرائی قانون حفاظت در برابر اشعه

(مصوب ۱۳۶۹/۲/۲)

ماده ۱- هدف:

این آیین‌نامه بمنظور حسن اجرای قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳۶۸ تنظیم و تدوین گردیده است.

ماده ۲- تعاریف:

۱- قانون در این آیین‌نامه به قانون حفاظت در برابر اشعه اطلاق می‌گردد.

۲- ((پرتوهای یونساز)) از نظر حفاظت در برابر اشعه به پرتوهائی مثل ایکس، گاما، بتا، نوترون، آلفا و ذرات اتمی دیگر اطلاق می‌گردد که قادر به یونسازی در ماده می‌باشند.

۳- ((پرتوهای غیر یونساز)) از نظر حفاظت در برابر اشعه به پرتوهائی مثل ماوراء بنفش، مادون قرمز، میکروویو، لیزر، امواج رادیویی و نظایر آن اطلاق می‌گردد که قادر به یونسازی در ماده نمی‌باشند.

۴- ((پروانه اشتغال)) یک سند رسمی است که توسط ((واحد قانونی)) بر اساس مندرجات فصل دوم قانون، در رابطه با مفاد ماده (۳) آن و در صورت رعایت کلیه مقررات قانون و این آیین‌نامه و استانداردها، ضوابط و دستورالعملهای حفاظت در برابر اشعه غیر از مواردی که بموجب استانداردهای واحد قانونی مستثنی شده است، برای مدت سه سال صادر می‌گردد.

۵- ((دارنده پروانه اشتغال)) یک شخص است که پروانه را از ((واحد قانونی)) براساس مفاد فصل دوم قانون جهت اقدامات لازم مندرج در آن دریافت می‌دارد.

۶- ((شخص)) به هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و یا نماینده رسمی و یا قائم مقام هر یک از آنها اطلاق می‌گردد.

۷- ((پرتوکار)) به شخص حقیقی اطلاق می‌گردد که با منابع مولد اشعه بطور فیزیکی در ارتباط باشد که شامل پرتوکاران گروه الف و گروه ب می‌گردد.

الف- پرتوکار گروه الف- به شخص حقیقی اطلاق می‌گردد که در شرایطی کار می‌کند که در سالیانه آن می‌تواند از ۳/۰ حد دز معادل سالانه تجاوز نماید.

ب- پرتوکار گروه ب- به شخص حقیقی اطلاق می‌گردد که در شرایطی کار می‌کند که معمولاً دز دریافتی سالانه وی از ۳/۰ حد دز معادل سالانه تجاوز نمی‌نماید.
ماده ۳- انجام هر گونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای ۱، ۲، ۳ و ۴ ماده (۳) قانون که قدرت منابع مولد اشعه آن پائین‌تر از استاندارد تعیین شده توسط واحد قانونی باشد نیاز به اخذ پروانه اشتغال ندارد.

ماده ۴- مسئول فیزیک بهداشت باید دارای حداقل درجه دیپلم در یکی از رشته‌های علمی و فنی با سابقه کار موثر در رشته حفاظت در برابر اشعه و گذراندن دوره‌های آموزشی تخصصی یا تشخیص واحد قانونی بوده و از سلامت جسمی و روحی کامل برخوردار باشد.

تبصره- در امور ویژه کار با اشعه مثل پرتودرمانی، پزشکی هسته‌ای، مراکز بزرگ رادیولوژی، مراکز هسته‌ای و دانشگاهها، حداقل تحصیلات مسوول فیزیک بهداشت درجه کارشناسی در رشته‌های علمی و فنی در رابطه با پرتوها خواهد بود.

ماده ۵- شخص مسوول لازمست در رشته مربوط به حوزه پروانه مورد درخواست دارای حداقل تحصیلات کارشناسی در یکی از رشته‌های علمی و فنی در رابطه با پرتوها بوده و از سلامت جسمی و روحی کامل برخوردار باشد.

تبصره ۱- در شرایط ویژه و در امور غیر پزشکی و کمبود متخصص در رشته مربوطه، دارندگان مدرک تحصیلی حداقل دیپلم با حداقل (۶) سال سابقه موثر کار با اشعه و موفقیت در آزمونهای مربوطه با تشخیص واحد قانونی می‌توانند به عنوان شخص مسئول انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۲- در امور تشخیص و درمان پزشکی شخص مسوول لازمست دارای درجه دکتری و تخصص در رابطه با پرتوها باشد.

ماده ۶- جهت صدور پروانه اشتغال باید اقدامات زیر بر حسب مورد توسط متقاضی دارنده پروانه کسب انجام شده و مدارک لازم حداقل دو ماه قبل از اقدام نسبت به مفاد ماده (۳) قانون به واحد قانونی ارائه گردد.

الف- طبق ماده ۵ فصل دوم قانون، معرفی یکنفر بعنوان شخص مسوول و یکنفر بعنوان مسوول فیزیک بهداشت با سطح تحصیلی و تخصصی مذکور در مواد ۴ و ۵ این آیین‌نامه با ارائه مدارک تحصیلی و تخصصی و سوابق کار با اشعه.

ب- ارائه اطلاعات جامع طرح در رابطه با کار با اشعه که پروانه جهت آن در خواست شده است با توجیه و توصیف ضرورت انجام طرح و مزایای آن برای جامعه در مقایسه با سایر روشهای موجود بطوری که پرتوگیری کارکنان و مردم جامعه به ((هر چه کمتر مواجه شدن)) کاهش یابد.

ج- ارائه گزارشهای علمی و فنی شامل نقشه‌های ساختمانی، تاسیسات، سیستم دفع فاضلاب و پسمان و غیره بر حسب لزوم

د- ارائه مشخصات فنی کامل وسائل، دستگاهها و تاسیساتی که جهت کار با اشعه مورد استفاده قرار می‌گیرد (بالصاق نقشه‌ها، کاتولوگ، محاسبات و غیره).

ه'- ارائه فهرست کاملی از وسایل و تجهیزات ایمنی حفاظتی مورد استفاده در طرح. و- در صورتیکه طرح مورد نظر امکان پرتوزائی محیط را دارد ارائه گزارش محیطی و طرح جامع تجهیزات مورد نیاز جهت جلوگیری از آلودگی محیط و سیستمهای اندازه‌گیری مربوط.

ز- ارائه دستورالعمل اورژانس بمنظور مقابله با سوانح در شرایط اضطراری.

ح- ارائه مدارک تحصیلی و تجربی و بازآموزی و آموزش پرتوکاران و کارکنان مربوطه.

ط- ارائه موافقت اصولی وزارتخانه، سازمان و یا هر ارگان ذیربط.

تبصره- در خواست صدور پروانه هیچگونه تعهدی برای واحد قانونی جهت صدور پروانه در صورتیکه درخواست‌کننده دارای شرایط لازم و کافی نباشد ایجاد نمی‌نماید.

ماده ۷- دارنده پروانه اشتغال مکلف است دو ماه قبل از انقضاء مدت اعتبار پروانه خود درخواست تمدید نماید.

ماده ۸- وقتی مطابق مقررات این آیین‌نامه درخواست تمدید پروانه می‌گردد پروانه فعلی، در صورتیکه قبلاً طبق مفاد ماده (۱۷) قانون به حالت تعلیق در نیامده و یا لغو نشده باشد، تا زمان تمدید و یا صدور پروانه جدید و یا لغو آن اعتبار خواهد داشت.

ماده ۹- در موارد خاص کار با اشعه با فعالیت محدود (از نظر تعداد منابع، انرژی، پرتودهی و کاربرد) بر اساس استانداردهای واحد قانونی و در صورتیکه واحد قانونی تشخیص دهد که قوانین، مقررات، استانداردها و ضوابط و دستورالعملهای حفاظت در برابر اشعه می‌تواند بخوبی توسط یک یا دو شخص انجام پذیرد، یک یا دو نفر شخص حقیقی واجد شرایط می‌توانند مسئولیت شخص حقیقی دارنده پروانه، شخص مسوول و مسئولیت فیزیکی بهداشت را به عهده بگیرند.

ماده ۱۰- بطور کلی اخذ پروانه شامل ارسال درخواست کتبی با مدارک مورد نیاز، ثبت درخواست، بررسی درخواست، بازرسی، مجوز اولیه و مجوز بهره‌برداری است. گذراندن این مراحل با عنایت به پیچیدگی کار با اشعه از ضروریات علمی و فنی است.

ماده ۱۱- در موارد کار با اشعه بطور محدود و یا برای مدتی که از یکسال تجاوز نکند و یا در موارد خاص و بر حسب ضرورت با تشخیص واحد قانونی، بجای پروانه می‌تواند مجوز مدت‌دار با شرایط مندرج در آن صادر گردد.

ماده ۱۲- شخص مسوول مکلف است به پیامدهای ناشی از عدم رعایت مفاد قانون و این آیین‌نامه آگاه بوده و مسئولیتهای مربوطه را بپذیرد.

ماده ۱۳- مسوول فیزیک بهداشت مکلف است وظایف حفاظت در برابر اشعه فعالیت محدود پروانه را بعهده داشته و مسئولیتهای مربوطه را آگاهانه بپذیرد.

ماده ۱۴- دارنده پروانه اشتغال، شخص مسوول و پرتوکاران مکلف‌اند دستورالعملها و توصیه‌های مسوول فیزیک بهداشت را بر اساس قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، استانداردها و توصیه‌های واحد قانونی پذیرفته و به اجراء در آورند و نیازهای مربوط به حفاظت اشخاص حوزه پروانه رادراختیار وی قرار دهند.

ماده ۱۵- طبق ماده (۹) قانون، دارنده پروانه اشتغال مکلف است کلیه افرادی را که به کار با اشعه گمارده می‌شوند، قبل و بعد از استخدام و به صورت دوره‌ای در طول استخدام و یا در شرایط اضطراری، تحت معاینه‌ها و آزمایشهای پزشکی لازم و آزمایشهای تخصصی قرار داده و مدارک مربوطه را در اختیار واحد قانونی قرار دهد. تبصره ۱- آزمایشها و معاینه‌های پزشکی اولیه نباید زودتر از یک ماه قبل از شروع کار با اشعه انجام شده باشد.

تبصره ۲- جهت هر شخص پرتوکار تحت پوشش پروانه لازمست یک پرونده شخصی که حاوی کلیه اطلاعات فردی از جمله سوابق پرتوگیری و نتایج آزمایشها و معاینه‌های پزشکی باشد تشکیل گردد.

تبصره ۳- در صورتیکه در هر مرحله بر اساس آزمایشها و معاینه‌های پزشکی تشخیص داده شد که ادامه کار با اشعه برای شخص زیان آور است لازم است توسط شخص مسوول و مسوول فیزیک بهداشت از ادامه کار وی با اشعه جلوگیری گردد.

تبصره ۴- از پرتوکاران گروه الف لازمست حداکثر هر شش ماه یکبار و از پرتوکاران گروه ب حداکثر هر یکسال یکبار و از هر دو گروه در شرایط اضطراری آزمایش و معاینه‌های کامل پزشکی بر حسب تشخیص و توصیه ((واحد قانونی)) بعمل آید.

تبصره ۵- آزمایشها و معاینه‌های پزشکی لازمست بر اساس دستورالعمل واحد قانونی بعمل آید.

تبصره ۶- در صورتیکه یک پرتوکار محل کار خود را تغییر دهد لازم است سوابق کار با اشعه، پزشکی و پرتوگیری وی عینا به محل کار جدید منتقل شود.

ماده ۱۶- دارنده پروانه اشتغال مکلف است در صورت بروز سانحه و یا پرتوگیری مشکوک هر شخص حقیقی ناشی از کار با اشعه حوزه پروانه خود را مورد آزمایشها و معاینه‌های پزشکی قرار داده و مراقبتهای پزشکی لازم را تا حصول اطمینان از سلامت وی ادامه دهد.

تبصره ۱- کلیه هزینه آزمایشها و معاینه‌های پزشکی قبل از استخدام و دوره‌ای و شرایط اضطراری بعهدہ دارنده پروانه اشتغال است.

ماده ۱۷- اشخاص بین ۱۶ تا ۱۸ سال سن مشغول در دوره‌های آموزشی و پژوهشی می‌توانند فقط در گروه کاری (ب) مشروط بر اینکه قوانین و مقررات و استانداردهای حفاظت در برابر اشعه را رعایت نمایند با کسب مجوز از واحد قانونی از مفاد بند یک ماده (۱۰) فصل دوم قانون مستثنی گردند.

ماده ۱۸- بهای خدمات ارائه شده از طرف واحد قانونی تا ارسال تعرفه جدید طبق تعرفه مصوب ۱۸/۳/۶۷ هیات وزیران دریافت می‌گردد.

ماده ۱۹- بمنظور اجرای بند (۳) ماده (۲۰) مقررات ویژه قانون، موارد زیر لازم الاجراء است.

۱- خدمت و افزایش خدمت قابل احتساب در بند (۳) ماده (۲۰) قانون حداکثر ۳۰ سال خواهد بود.

۲- تشخیص نهائی سوابق کار با اشعه با احتساب افزایش خدمت به تایید واحد قانونی می باشد.

۳- هرگاه شخصی بر طبق مقررات این آئیننامه بازنشسته و بعد معلوم شود که بر اساس تقلب و مدرک سازی به این استحقاق رسیده است از امتیاز بند (۳) ماده (۲۰) کلا محروم و مکلف به پرداخت کلیه وجوهیست که به وی پرداخت شده و خسارات ناشی از آن از وی اخذ خواهد شد.

ماده ۲۰- احتساب سوابق کار با اشعه جهت بازخرید، بازنشستگی، از کارافتادگی و تعیین حقوق وظیفه به شرح زیر می باشد:

الف- کارکنان با پرتوگروه الف به ازاء هر سال خدمت یکسال افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر ده سال.

ب- کارکنان با پرتوگروه (ب) به ازاء هر سال خدمت ۶ ماه افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر پنج سال.

تبصره ۱- در مورد افرادی که قبل از تصویب قانون با تشخیص واحد قانونی بطور مستمر بکار با اشعه اشتغال داشته اند فقط بند (۳) ماده (۲۰) قانون لازم الاجرا است.

ماده ۲۱- هر شخصی که بر اساس مفاد مقررات قانون و این آیین نامه بازنشسته می گردد، مجاز به اشتغال مجدد بکار با اشعه نخواهد بود.

ماده ۲۲- بمنظور اجراء مفاد مندرج در ماده (۲۰) قانون (به استثنای بند ۳)، به افرادی که بطور مستمر به کار با اشعه اشتغال دارند بر حسب مورد مزایای زیر تعلق می گیرد و از تاریخ تصویب قانون (تاریخ ۲۰/۱/۱۳۶۸) لازم الاجرا است.

الف- به پرتوکاران گروه الف تامیزان حداکثر ۱۰۰٪ مزایای مندرج در بندهای ۱ و ۲ و ۴ ماده ۲۰ طبق شرایط زیر:

- بر حسب تجربه و تبحر در کار با اشعه تا ۲۰٪.

- برحسب داشتن گرایش هسته‌ای در دوران تحصیل و یا گذراندن دروس فیزیک بهداشت یا فیزیک پزشکی یا دوره‌های تخصصی حفاظت در برابر اشعه تا ۲۰٪
- بر حسب بکار بردن وسایل حفاظت در برابر اشعه فردی و وسایل حفاظتی مورد نیاز تا ۱۰٪ . - بر حسب شرایط کار حداکثر تا ۵۰٪ باید توسط دارندگان پروانه اشتغال اعمال و پرداخت گردد.

ب- به پرتوکاران گروه (ب) تا میزان حداکثر ۶۰٪ مزایای مندرج در بندهای ۱ و ۲ و ۴ ماده ۲۰ قانون طبق شرایط زیر:

- برحسب تجربه و تبحر در کار با اشعه تا ۱۵٪ .

- برحسب داشتن گرایش هسته‌ای در دوران تحصیل و یا گذراندن دروس فیزیک بهداشت و یا فیزیک پزشکی و یا دوره‌های تخصصی حفاظت در برابر اشعه تا ۱۰٪ .
- برحسب بکار بردن وسایل حفاظت در برابر اشعه فردی و وسایل حفاظتی مورد نیاز تا ۱۰٪ . - بر حسب شرایط کار تا حداکثر ۲۵٪ باید توسط دارندگان پروانه اشتغال اعمال و پرداخت گردد.

تبصره ۱- مزایای فوق‌الذکر در صورت تغییر شرایط این آیین‌نامه و یا شرایط کاری شخص لازم‌التغییر است.

ماده ۲۳- با توجه به تغییرات سریع در دانش حفاظت در برابر اشعه، مقررات این آیین‌نامه می‌تواند هر دو سال یکبار و برحسب ضرورت و اضطرار طبق تشخیص ((واحد قانونی)) و پس از تصویب دولت مورد تجدیدنظر قرار گیرد.